

CONTRIBUȚII PRIVIND EVOLUȚIA CARTIERULUI COTROCENI

Ionel C. IONIȚĂ

Problema modelării și remodelării spațiului urban bucureștean se pare că a fost după anul 1990 cea mai amplu comentată. De la specialist și până la locuitorul cel mai mărunț, s-au făcut auzite opinii mai mult sau mai puțin serioase, care justificau nevoia de dezvoltare a unui oraș sau acuzau demolările făcute fără nici un discernământ din ultimele decenii.

Fără a nega primul aspect și fără a-l limita pe cel de al doilea nu putem trece cu ușurință peste marile neajunsuri, care au însoțit din păcate, acest proces de transformare urbană. Început în a doua jumătate a secolului al XIX-lea el a atras după sine nu numai schimbarea fizionomiei orașului, dar și dispariția totală a unor clădiri sau chiar a unor cartiere întregi, demolarea sau ascunderea siluetei de biserici în spatele unor construcții lipsite de estetică, nivelarea colinelor aflate de-a lungul Dâmboviței sau distrugerea unor spații verzi.

Cu toate acestea în București au supraviețuit zone cu o arhitectură specifică, cu o personalitate dată mai mult de repetarea unui anumit tip de casă, decât de rigurozitatea unui stil. În această categorie se înscriu cartierele cu construcții tip vilă, în care predomină casa unifamilială înconjurată, de obicei, de o mică grădină.

Vorbind în general despre cartierele de vile Cincinat Sfințescu arăta următoarele: „Vilele se vor așeza în părțile ridicate ale orașului cele mai pitorești și mai rar construite, cele cu mai multe parcuri, unde nu se vor găsi industrii sau locuințe insalubre. Cartierele de vile vor fi legate cu artere largi și directe cu centrul orașului”¹.

Unul dintre aceste cartiere de vile, care a apărut și s-a dezvoltat urmând parca principiile urbanistice expuse mai sus este și cartierul Cotroceni.

Situat pe malul din dreapta Dâmboviței în partea vestică a Bucureștilor, cartierul Cotroceni are ca limite râul Dâmbovița, Grădina botanică, b-dul Geniului, șos. Panduri și str. Dr. Staicovici.

Vreme de mai multe secole locul cartierului de astăzi, din dealul Pandurilor și până în lunca Dâmboviței, era ocupat de codrii Cotrocenilor și Lupeștilor². Apa Dâmbovița, care avea și ea altă înfățișare însoțea aceste păduri de la Grozăvești și până la Sf. Elefterie. Pădurea prin care puteai merge o zi fără să ieși din ea³ s-a păstrat în mare parte până spre începutul secolului al XIX-lea⁴.

Printre acești arbori seculari vor fi zidite, la distanță de ceva mai mult de jumătate de secol mănăstirea Cotroceni și biserica Sf. Elefterie (vechi), cei doi poli în jurul cărora se va dezvolta ulterior cartierul pe care azi îl numim Cotroceni.

¹ C. Sfințescu, *Pentru București, noi studii urbanistice*, ed. Institutul de Arte Grafice „BUCOVINA”, București, 1932, p. 51.

² C. C. Giurescu, *Istoria pădurii românești din cele mai vechi timpuri până astăzi*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, ed. Ceres, București, 1976, p. 67.

³ D. Casseli, *Pădurea din valea Cotrocenilor*, în *Gazeta Municipală*, an V (1936), nr. 224, p. 1-2.

⁴ C. C. Giurescu, *op. cit.*, p. 68.

Ridicarea mănăstirii de către Șerban Cantacuzino va începe în 1679 și se va încheia în 1682, an în care construcția era complet terminată inclusiv palatul domnesc și casele egumenești⁵.

Din tot acest complex arhitectonic biserica mănăstirii a fost singura care a reușit să înfrângă vitregia timpului și să supraviețuiască în forma pe care i-a dat-o ctitorul sau până în anul 1984 când a dispărut și ea în vâltoarea demolărilor bucureștene. Vechile case domnești ale lui Șerban Vodă dispăruseră încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea făcând loc noului palat.

Mai jos de mănăstire între meandrele Dâmboviței, într-o poziție deosebit de pitorească se zidește între anii 1743–1744 biserica Sf. Elefterie (vechi)⁶. La vremea aceea biserica se afla pe un ostrov creat de apele Dâmboviței, înconjurat cu vii și grădini⁷.

Odată cu trecerea timpului nu numai pădurile încep să dispară, dar și locurile capătă o cu totul altă înfățișare. La mijlocul secolului al XIX-lea micul ostrov nu mai apare figurat pe planurile Bucureștilor⁸, iar în jurul bisericii se formează încet, încet mahalaua, care va lua și ea numele de Sf. Elefterie.

Zona Cotrocenilor la jumătatea secolului trecut, străbătută de o Dâmboviță încă serpuitoare, era acoperită cu vii și grădini, printre care doar nevoia de a ajunge la mănăstirea din deal făcuse posibil să apară vreo două ulițe. Cea mai importantă și de altfel multă vreme singura cale de acces dinspre oraș către reședința de la Cotroceni a fost ulița Notagiilor. Ea se afla pe partea din dreapta Dâmboviței în prelungirea uliței Isvorului. Numele străzii venea de la notagiu = înotător pentru că în apropierea ei, pe vechiul curs al Dâmboviței existau din 1840 bazinele Școlii de „înotare”⁹. Ulița și-a păstrat traseul aproape neschimbat până în zilele noastre modificându-și doar numele din ulița Notagiilor¹⁰ în str. dr. Carol Davila.

Până la fârșitul secolului al XIX-lea și mai ales în ultimele două decenii situația se va schimba. Este intervalul de timp care marchează începutul modificărilor în sens modern a structurii urbane a orașului. Lucrările edilitar-urbanistice de mare amploare nu vor ocoli nici terenul Cotrocenilor.

Acum, alături de canalizarea și îndreptarea malurilor Dâmboviței¹¹, transformarea radicală a vechiului ansamblu arhitectonic ridicat de Șerban Cantacuzino¹², are loc și definitivarea traseelor principalelor artere de circulație în jurul cărora se vor structura parcelările secolului al XX-lea.

⁵ N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al monumentelor feudale din București*, ed. Academiei, București, 1961, p. 189.

⁶ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 279.

⁷ D. Casseli, *Ostrovul din mijlocul Dâmboviței unde a fost ridicată biserica Sf. Elefterie*, în *Gazeta Municipală*, an V (1936), nr. 226, p. 1.

⁸ M.I.A.M.B., *Colecția de hărți și planuri, Planul Bucureștiului Ridicat tras chi publikat... de maior, baron Rudolf Artur Borroczyń, 1852, nr. inv. 41 539.*

⁹ F. Georgescu, *Marele plan al Orașului București ridicat de maiorul Borroczyń între 1844–1846*, în *București Materiale de istorie și muzeografie*, vol. 1, 1964, p. 70.

¹⁰ În *PLAN DER STADT BUKUREST* alcătuit în 1856 de către Fr. Jung, strada apare sub numele Ulița Notagiu, vezi M.I.A.M.B., *Colecția de hărți și planuri*, nr. inv. 11 130.

¹¹ *Lucrările au început în noiembrie 1880 în prezența viitorului rege Carol I, care a ridicat prima cantitate de pământ cu o lopată de argint cu coadă de abanos și au durat până în anul 1886.*

¹² Pe locul caselor domnești între anii 1893–1895 se ridică noul palat, după planurile arh. Paul Gottreanu. Ulterior palatul va mai suporta o serie de lucrări pe latura nordică după planurile arh. Gr. Cerchez.

Am arătat mai sus că cea mai veche cale de acces spre Cotroceni era ulița Notagiilor. După moartea lui Carol Davila, survenită în anul 1884, strada va căpăta numele celui care a pus bazele învățământului medical superior în țara noastră, cu atât mai mult cu cât dr. Davila a și locuit pe această uliță la numărul 37¹³. La vremea aceea str. Dr. Davila făcea posibilă circulația între calea Cotroceni și str. Isvor. Avea un traseu ceva mai lung decât cel din zilele noastre suprapunându-se peste str. dr. Staicovici¹⁴ între intersecția cu str. C. Negri și str. Isvor¹⁵.

Alături de str. dr. C. Davila pe terenul viitorului cartier își dobândiseră statutul de stradă str. Sf. Elefterie, care făcea legătura între Dâmbovița și str. dr. C. Davila și calea Cotroceni, care deși nu era egală ca lățime pe tot parcursul ei, avea același traseu cu cel din zilele noastre¹⁶.

Transformările care au loc în dealul Cotrocenilor în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea pun în evidență și necesitatea unei noi căi de acces dinspre oraș către palatul ce va deveni reședință regală. Apare astfel în prelungirea bulevardului Elisabeta, ca o continuare a axei est-vest a orașului, bulevardul Independenței¹⁷.

În ceea ce privește ocuparea terenului cu clădiri se pot remarca la sfârșitul secolului al XIX-lea două zone mai dens construite. Una era în jurul bisericii Sf. Elefterie (vechi) și avea ca ax principal str. Sf. Elefterie până la intersecția cu str. dr. C. Davila, iar a doua era cuprinsă între Grădina Botanică¹⁸, parcul Palatului Cotroceni și proprietatea viitoarei facultăți de medicină. În rest tot terenul cuprins între sos. Pandurilor și str. dr. C. Davila era neconstruit¹⁹. Singura excepție era reprezentată de clădirea Azilului Elena Doamna.

Azilul Elena Doamna a fost construit în apropierea reședinței de la Cotroceni, între anii 1862–1866 de către arhitecții Liebitzer (Lipițer) și Giesel (Chisel)²⁰. Așezământul care va purta numele Elenei Cuza s-a bucurat de o atenție deosebită și din partea reginei Elisabeta cu sprijinul căreia se va construi și picta între anii 1870–1875 capela azilului.

În noiembrie 1890 în curtea Azilului Doamna a fost amplasat monumentul Anei Davila²¹, operă a sculptorilor Karl și Carol Stork.

Primele două decenii ale secolului al XX-lea nu aduc Cotrocenilor transformări spectaculoase. Până în anul 1914 se alcătuiseră câteva planuri de detaliu²² și se începe

¹³ Al. Predescu, *Dâmbovița, apă dulce...*, ed. Albatros, București, 1970, p. 72.

¹⁴ Vechiul traseu al str. dr. Staicovici era cuprins între Dâmbovița și intersecția străzilor C. Negri și C. Davila și se numea str. M. Cogălniceanu (Kogălniceanu).

¹⁵ M.I.A.M.B., Colecția de hărți și planuri, Planul Orașului București 1895–1899, inv. 108 132.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ B-dul Independenței a purtat în timp mai multe nume: Independenței, Carol al II-lea, Ardealul, dr. P. Groza. În prezent se numește bd. Eroilor Sanitari.

¹⁸ Grădina botanică, inițiată de dr. Davila în 1855, a fost parțial realizată între anii 1860–1866 în grădina mănăstirii Cotroceni. În perioada 1874–1878 este mutată în fața Universității. Pe locul pe care îl ocupă și azi a fost amenajată în anii 1884–1885 din inițiativa medicului și naturalistului Dimitrie Brândză.

¹⁹ Această situație se va menține de altfel și în primele decenii ale sec. al XIX-lea. Abia după primul război mondial va începe parcelarea și construirea masivă a zonei Cotroceni.

²⁰ Pentru amănunte vezi A. Harasim, Dealul Cotrocenilor – Azilul Elena Doamna, în București Materiale de istorie și muzeografie, vol. XI, ed. MUSEION, București, 1992, p. 165–178.

²¹ Ana Davila, născută Racoviță, soția doctorului C. Davila și prima directoare a azilului. Moare accidental în 1874 luând o doză de stricină în loc de chinină.

²² C. Sfințescu, Urbanistica generală, în Urbanismul, an X (II) 1933, nr. 1–2, p. 86.

lotizarea și construirea zonei de la Sf. Elefterie²³, dar acțiunea va fi stopată de derularea evenimentelor primei conflagrații mondiale.

Cu toate acestea nu se poate trece cu vederea apariția, la început de secol, în peisajul cartierului, a clădirii Facultății de Medicină. Ridicată între anii 1900–1902²⁴ după planurile arh. Louis Pierre Blanc, construcția devine sediul facultății din 1903, an de când în fața intrării principale s-a înălțat și statuia lui Carol Davila, operă a sculptorului Carol Stork.

După primul război mondial zona cartierului Cotroceni va cunoaște însă o activitate intensă. Intervalul de timp cuprins între cele două războaie mondiale este de altfel cel mai bogat în realizări din punct de vedere edilitar și urbanistic. Este perioada în care cartierul își va defini fizionomia, ce va fi păstrată până în zilele noastre. Terenurile virane și ale fostelor grădini și livezi se parcelează și se acoperă cu construcții. Se trasează străzi noi și se construiesc case în formă de vilă, cu parter și etaj, înconjurare de verdeață.

După 1920 se continuă lucrările începute în zona de la Sf. Elefterie, înainte de primul război mondial, dar nu numai aici. În cele aproximativ două decenii care vor urma, lotizarea și ocuparea terenurilor se vor extinde la întreaga suprafață a Cotrocenilor.

Dincolo de str. Costache Negri²⁵, spre b-dul Independenței apare parcul Principesa Maria, devenit ulterior Regina Maria. Parcelarea Regina Maria ocupă inițial triunghiul format de b-dul Independenței cu străzile C. Davila și Sf. Elefterie²⁶. În timp ea se va extinde și își va deplasa una din laturile triunghiului de la str. Sf. Elefterie spre nou apăruta stradă dr. Lister²⁷. Rețeaua arterelor de mișcare creată acum, în acest spațiu cuprinde străzi botezate cu numele unor medici străini și români: Pasteur, Lister, Koch, Clunet, Obedenaru, Iatropol, Grecescu, Romniceanu. Ele și-au păstrat de altfel atât numele cât și traseul până în zilele noastre.

Presa bucureșteană de la sfârșitul anilor 30 vorbea despre parcul nou Regina Maria ca fiind unul dintre cele mai elegante cartiere ale capitalei²⁸.

Transformările care au dus la ridicarea și înfrumusețarea zonei de la Sf. Elefterie, au deschis noi perspective și dealului Pandurilor, O bună parte din el și anume aceea cuprinsă între șos. Panduri și str. dr. Romniceanu va fi parcelată și construită. Lotizările făcute de Societatea comunală de locuințe ieftine²⁹ și de banca Comercială³⁰ au fost cunoscute sub numele de parcul Principesa Elena. Și aici cea mai mare parte din străzile nou apărute a căpătat numele unor medici: Severeanu, Teohari, Ghiulamila, Atanasiu.

²³ C. C. Giurescu, *Istoria Bucureștilor din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre*, ed. a II-a revăzută și adăugită, ed. Sport-Turism, București, 1979, p. 166.

²⁴ Gr. Ionescu, *Arhitectura pe teritoriul României de-a lungul veacurilor*, ed. Academiei, București, 1982, p. 542.

²⁵ Strada a purtat până la sfârșitul sec. al XIX-lea numele de str. Rignault. Vezi Planul orașului București 1895–1899. După aceea numele îl mai păstrează doar o mică intrare aflată pe partea stângă a str. C. Negri între numerele 11 și 13. Vezi Planul orașului București, scara 1:1000, ediție oficială de mr. Mihai Pântea, 1924. Intrarea se numește azi C. Negri.

²⁶ *București, Ghidul circulației pe anul 1930*, ed. CONSEM, București, 1930, p. 303.

²⁷ Planul Unirea, Municipiului București și împrejurimile, ed. a XII-a, ed. Institutul cartografic „UNIREA”, Brașov, 1940, p. 35.

²⁸ *Gazeta Municipală*, an VIII (1939), nr. 361, p. 1.

²⁹ *Gazeta Municipală*, an V (1939), nr. 224, p. 7.

³⁰ *Gazeta Municipală*, an V (1936), nr. 245, p. 5.

De altfel dealul Pandurilor a fost mai mereu o țintă de interes pentru edilii Capitalei. Dintre propunerile, care vizau punerea în valoare a dealului, unele s-au realizat altele au rămas pentru totdeauna în mapele arhitecților și urbanistilor. Din cadrul celei de a doua categorii merită să fie amintit un proiect destul de interesant, care preconiza ca în prelungirea străzii dr. Lister să se construiască, în coama dealului, o fântână de marmură albă, până la care să ducă trepte masive de piatră³¹. La acest proiect există și o variantă referitoare la înlocuirea fântânii cu o statuie gigantică „așa cum la Hamburg, tot în scobitura unui deal s-a ridicat statuia lui Bismark de o înălțime de peste 40 m”³².

În cealaltă extremitate a dealului în imediata vecinătate a Palatului Cotroceni pe fosta proprietate a Azilului Elena Doamna se propusese amenajarea unui parc³³. Proiectul a fost însă abandonat, iar pe terenurile aflate în coasta dealului au fost autorizate parcelări. Astfel a apărut, în jurul străzii Ana Davila așa numitul cartier al ofițerilor, unde Societatea Comunală de locuințe ieftine a proiectat o serie de clădiri pentru Ministerul de război³⁴.

După primul război mondial str. Ana Davila era în această parte a cartierului, cam singura arteră de circulație cu un traseu bine definit. Ea pornea din str. dr. C. Davila și după un parcurs similar cu cel din zilele noastre se suprapunea pentru o scurtă distanță peste str. gen. A. Demosthene, care încă nu fusese trasată în întregime.

Până la începutul anilor 30 rețeaua stradală se definitivează și capătă configurația, care se va păstra până azi: două artere paralele (str. A. Davila și str. gen. A. Demosthene) unite prin mici străzi plasate la distanțe aproximativ egale (str. Felicia Racoviță³⁵, str. Iuliu Teodori, str. Petrescu Zaharia, str. Ștefan Capșa, str. Alexandru Boicescu³⁶).

Transformări și amenajări stradale au loc și în zona cuprinsă între parcul Palatului Cotroceni, Grădina botanică și Dâmbovița. Până în anul 1935 toate străzile aflate de-o parte și de alta a șos. Cotroceni au fost pavate cu un pavaj unitar după ce mai înainte fuseseră executate toate lucrările edilitare subterane³⁷. Șoseaua Cotroceni a fost lărgită ajungând acum la o lățime de 30 m pe tot parcursul său, iar la limita dinspre Dâmbovița a grădinii Palatului se dă în circulație noul bulevard al Palatului Cotroceni³⁸.

Pe terenul cuprins între facultatea de medicină, parcul palatului și șos. Cotroceni sunt reamenajate străzile dr. Turescu, dr. Leonte, dr. Buicliu. Dincolo de șos. Cotroceni străzile Foca și Erbăriei vor fi și ele modificate. Str. Erbăriei devine str. dr. Djuvara și va fi singura de aici care își va păstra vechiul parcurs. Grădina botanică își mărește suprafața spre str. Foca, al cărei nou traseu aflat acum la limita parcului va

³¹ Gazeta Municipală, an VIII (1939), nr. 361, p. 1.

³² *Ibidem*.

³³ Gazeta Municipală, an VIII (1939), nr. 370, p. 1.

³⁴ C. Sfințescu, Societatea Comunală de locuințe ieftine și realizările ei, în Urbanismul, an X(II) 1933, nr. 5-6, p. 285.

³⁵ Până în anii 20 numele acesta îl purta o stradă care făcea legătura între Șos. Panduri și str. dr. C. Davila. O parte din traseul străzii s-a păstrat până în zilele noastre (str. dr. Herescu), iar restul a dispărut o dată cu transformările care au avut loc aici pentru realizarea parcului Principesa Elena.

³⁶ Fostă Fundătura dr. Capșa.

³⁷ Gazeta Municipală, an V (1936), nr. 251, p. 1.

³⁸ De-a lungul timpului bulevardul a purtat următoarele nume: B-dul Nou, B-dul Palatului, B-dul Gl. medic Em. Severin. În prezent se numește str. prof. dr. Gh. Marinescu.

face legătura între șos. Cotroceni și Splaiul Independenței. Numele se va schimba și el din Foca în dr. Dim. Brândză³⁹.

Începutul unei alte etape în procesul transformărilor edilitar-urbanistice a fost marcat de anul 1935 când s-a decretat planul director de sistematizare.

În Memoriul justificativ al planului era prevăzută, într-un capitol separat, și o amplă lucrare privind realizarea unui adevărat orașel studențesc. Proiectul fusese alcătuit de către arh. Petre Antonescu și prezentat sub numele de Cetatea Universitară.

Suprafața, pe care urma să prindă viața Cetatea Universitară, cuprindea și o parte destul de însemnată din terenul cartierului Cotroceni⁴⁰. În intenția proiectantului era ca între Facultatea de medicină și Grădina botanică să se întindă numai construcțiile viitorului complex universitar.

Realizarea acestui proiect făcea necesară o serie de exproprieri al căror cost trebuia să fie suportat de către Ministerul Instrucțiunii Publice. Între Primăria Municipiului București și Ministerul Instrucțiunii Publice are loc un schimb de adrese referitoare la punerea în aplicare a prevederilor privind plata exproprierilor⁴¹. La răspunsul Ministerului Instrucțiunii că acesta nu dispune de fondurile necesare Primăria Municipiului hotărăște eliberarea autorizațiilor de construcție solicitate de către cetățenii, care aveau proprietăți pe terenul destinat cetății Universitare⁴². Din acel moment proiectul arhitectului P. Antonescu a devenit practic irealizabil.

Anul 1935 a avut și pentru Grădina botanică o semnificație deosebită. Reamenajată și transformată în parc public ea își va deschide porțile pentru vizitatori în acest an cu ocazia primei ediții a Lunii Bucureștilor.

Noua împrejmuire a Grădinii botanice (gard de fier pe postament de piatră) reprezenta o inovație în materie de parcuri. Lucrarea executată după planurile arh. Octav Doicescu, pe un perimetru de 1500 m, dădea posibilitatea să se vadă din afară, plantația parcului, renunțându-se la împrejuririle tip zid de cetate între stradă și vegetație.

Același arhitect, Octav Doicescu este autorul și al micii clădiri în stil românesc aflată în dreapta intrării principale, care în perioada interbelică a adăpostit un restaurant. În restaurantul din Grădina botanică s-a înființat în aprilie 1936 Comitetul asociației edilitare cetățenești din Cotroceni cu scopul de a întreține și completa lucrările de modernizare din cartier⁴³.

La puțin timp de la înființare, activitatea Comitetului se făcea simțită prin intervenția pe lângă Al. G. Donescu, primarul general al Capitalei, pentru a aproba crearea unei piețe provizorii de alimente pe terenul comunal situat în unghiul format de str. dr. Buicliu cu șos. Cotroceni⁴⁴.

Spre sfârșitul perioadei interbelice rețeaua stradală a cartierului s-a îmbogățit cu un nou bulevard, care făcea legătura între str. Știrbei Vodă și șos. Panduri.

Necesitatea unei căi de circulație paralelă cu șos. Cotroceni pentru a ușura accesul spre dealul Pandurilor și Câmpul Cotrocenilor se ivise mai demult.

³⁹ Numele și traseul străzii au cunoscut în timp o serie de modificări. Vechea str. Foca a luat numele de str. dr. D. Brândză. Prelungirea ei, cuprinsă între str. dr. Djuvara și Splaiul Independenței s-a numit un timp str. ing. Lalane. Astăzi întregul traseu între Șos. Cotroceni și Splaiul Independenței se numește str. dr. Dim. Brândză. Este interesant de remarcat faptul că str. ing. Lalane și str. ing. Giulini, aflată în imediata ei apropiere au fost singurele artere cu nume de ingineri, rătăcite printre străzile cu nume de medici.

⁴⁰ Gazeta Municipală, an V (1936), nr. 232, p. 7.

⁴¹ Gazeta Municipală, an V (1936), nr. 220, p. 4.

⁴² Gazeta Municipală, an V (1936), nr. 234, p. 9.

⁴³ Gazeta Municipală, an V (1936), nr. 230, p. 4.

⁴⁴ Gazeta Municipală, an V (1936), nr. 245, p. 6.

Primele proiecte au fost alcătuite încă din vremea primariatului lui Vintilă Brătianu în 1908–1910. Până la sfârșitul anilor 20 nu se va realiza însă decât o mică parte cuprinsă între b-dul Independenței și str. dr. C. Davila⁴⁵. Acest tronson, care se numea bd. dr. Calinderu, urma să se extindă spre Dâmbovița peste terenul Facultății de medicină și spre deal peste proprietatea Azilului Elena Doamna⁴⁶.

La începutul anilor 30 în ședințele Consiliului Sectorului de Albastru se puneau în discuție cererile locuitorilor din zona Sf. Elefterie-Carol Davila, care solicitau să se deschidă strada de legătură cu șos. Panduri⁴⁷ pe traseul proiectat în prelungirea străzii Știrbei Vodă⁴⁸.

Pentru definitivarea a ceea ce s-a numit inițial bulevardul Știrbei Vodă prelungit, Primăria sectorului III Albastru a dus tratative cu Ministerul Instrucțiunii Publice în vederea cedării unei părți din terenul Azilului Elena Doamna⁴⁹. Cu efectuarea lucrărilor a fost însărcinat arh. Pandelescu Șerbanescu.

Referitor la desfășurarea lucrărilor o notiță inserată într-unul din numerele Gazetei Municipale din 1935 sublinia faptul, că raportat la modul de lucru al primăriilor bulevardul se va finaliza în anul 1940, deși în mod normal s-ar fi putut termina și în 1936⁵⁰.

Lăsând însă de o parte comentariile mai mult sau mai puțin răutăcioase la adresa primarilor și primăriilor, deschiderea noului bulevard, cunoscut azi sub numele de b-dul Eroilor⁵¹, a fost una din realizările importante ale celui de al IV-lea deceniu în zona Cotrocenilor.

În capătul dinspre deal al bulevardului se va înălța într-un timp relativ scurt noul local al Școlii Superioare de Război. Înscris într-un patruleter cu una din laturi de-a lungul șos. Panduri, ansamblul, care avea să devină sediul Academiei Militare a fost proiectat în anul 1936 de către arh. Duiliu Marcu și construit în perioada 1937–1939⁵².

Inaugurarea clădirii a avut loc în ziua de Sf. Nicolae a anului 1939, deși inițial fusese stabilită pentru data de 2 decembrie odată cu sărbătorirea a 50 de ani de existență a Școlii Superioare de Război⁵³. Lucrările în jurul noii construcții vor continua însă și în anul următor când vor fi expropriate sau cumpărate mai multe terenuri în vederea amenajării spațiilor verzi⁵⁴ și a rețelei stradale⁵⁵.

Bombardat în timpul celui de al II-lea război mondial cartierul va fi refăcut în cursul anilor '50. Lucrările, care se vor desfășura în această perioadă nu vor mai avea însă amplitudinea din etapa interbelică.

Odată cu refacerea caselor distruse în timpul bombardamentelor din aprilie 1944 a avut loc și reamenajarea zonei cuprinsă între str. dr. C. Davila și Academia Militară. De o parte și de alta a b-dului Eroilor s-au construit blocuri cu patru etaje și s-au creat spații verzi. În anul 1957, pe platforma principală din fața Academiei

⁴⁵ Gazeta Municipală, an IV (1935), nr. 196, p. 3.

⁴⁶ Gazeta Municipală, an VII (1938), nr. 349, p. 4.

⁴⁷ Gazeta Municipală, an I (1932), nr. 3, p. 3.

⁴⁸ Gazeta Municipală, an V (1936), nr. 207, p. 5.

⁴⁹ Gazeta Municipală, an V (1936), nr. 217, p. 7.

⁵⁰ Gazeta Municipală, an IV (1935), nr. 196, p. 3.

⁵¹ B-dul Eroilor a purtat de-a lungul timpului mai multe nume: dr. Calinderu, Armand Călinescu, Suvorov.

⁵² Gh. Curinschi-Vorona, *Istoria arhitecturii în România*, ed. Tehnică, București, 1981.

⁵³ Universul, an LVI (1939), nr. 331, p. 5.

⁵⁴ Gazeta Municipală, an IX (1940), nr. 424, p. 3.

⁵⁵ Gazeta Municipală, an IX (1940), nr. 416, p. 3 și nr. 422, p. 5.

Militare, a fost amplasat Monumentul eroilor patriei, operă colectivă a sculptorilor M. Butunoiu, Zoe Băicoianu, T. N. Ionescu, I. Dămăceanu.

Deceniile care au urmat nu au mai adus schimbări spectaculoase în fizionomia Cotrocenilor, nici din punct de vedere arhitectural și nici în ceea ce privește configurația stradală. Cartierul își dobândise deja și casele și rețeaua de circulație. Apariția Spitalului Clinic Municipal, construcția metroului sau lucrările desfășurate pe cursul Dâmboviței nu au mai alterat în nici un fel structura celui care devenise cartierul Cotroceni.

RÉSUMÉ

Contributions concernant l'évolution du quartier de Cotroceni

Cotroceni est un des plus beaux quartiers de Bucarest.

La zone de l'actuel quartier a été autre fois couverte des forêts connues sous le nom de Bois des Cotroceni et Lupesti.

Les premiers édifices importants ont été la Monastère et le Palais de Cotroceni construits en 1682 et l'église Sf. Elefterie achevée entre 1743–1744. L'évolution du quartier n'a pas été très rapide. Les édifices et les principales artères de communication ont été créés après la première quèrre mondiale.

Il y a dans le quartier Cotroceni des édifices importants et des monuments qui se combinent harmonieusement avec les parcs et les jardins: Le Palais Cotroceni, La Faculté de Medicine, l'Académie Militaire, le Jardin Botanique etc.

Fig. 1.

Cartierul Cotroceni – detaliu din „Noul plan al orașului București”, ediție oficială de căpitan Mihail If. Pântea, din Marele Stat major general al armatei, 1921

Fig. 2.

Cartierul Cotroceni – detaliu din Planul municipiului București, editat de „Ghidul minune“, 1940

Fig. 3.

Șos. Cotroceni în fața Grădinii Botanice – iulie 1937

Fig. 4.
Localul din șos Cotroceni nr. 4 – înainte de dărâmare

Fig. 5.
Șos. Cotroceni în timpul lucrărilor de amenajare

Fig. 6.
Lucrările de demolare și reamenajare din str. Dr. Turnescu

Fig. 7.
Școala Superioară de Război în timpul lucrărilor de construcție
www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro